

פתח דבר

רבה שמחתנו להגיש לקוראים את הכרך הכפול החדש של כתב העת מסורות, כרך כא–כב, היוצא לאור בשיתוף של המרכז ללשונות היהודים וספרויותיהם עם המרכז לחקר מסורות קהילות ישראל. בכרך זה מתפרסמים אחד עשר מאמרים, המעידים נאמנה על מגוון הנושאים שעוסקים בהם חוקרים ותיקים וצעירים בשדה המחקר של לשונות היהודים ומסורותיהן של עדות ישראל.

חמישה מן המאמרים עוסקים בתרגומים שנתגבשו בתקופות שונות, ארבעה מהם בערבית לענפיה: משה בר־אשר דן בקווים שמרניים בשרח שהילך בעל פה במגרב, ואילו שי מצא עוסק באחרון מתרגמי המקרא מחלב. אבראהים בסל בוחן את שילובם של תפסיר רס"ג ומסורת סודית בתרגום ערבי נוצרי, וזאהי עבאס דן במאפיינים מיוחדים בתרגום רס"ג לתורה. יפה ישראלי מנתחת את תרגומו של ספר יונה שנמסר בשלושה להגים שונים של הארמית היהודית (להגי היהודים מאורמיה, סקיו ורוונדוז). שני מאמרים נוספים עוסקים בהיבטים אחרים של הערבית היהודית בצפון אפריקה: יוסף פנטון דן בשלוש קינות היסטוריות בערבית יהודית, שתיים מאזור תאפילאלת ואחת מאלג'יר. מור דניאל מנתח את דרכי הריבוי המשמשות בערבית היהודית של העיתונות בעיר תוניס בסוף המאה התשע עשרה ובמחצית הראשונה של המאה העשרים. שני מאמרים בכרך עוסקים בלשונות רומאניות: אורה (רודריג) שורצולד מביאה את פירות מחקרה על ייחודה של ההגדה לפסח שנתפרסמה בסופיה באותיות קיריליות. מיכאל ריז'יק דן במאפייני לשונם של שני מחזות באיטלקית יהודית הכתובה באותיות לטיניות.

שניים מן המאמרים בכרך זה עוסקים במסורות של עדות ישראל: מור שמש מנתח את צורות הריבוי השלם של שמות העצם הסגוליים בקריאת המשנה על פי מסורת אשכנז המאוחרת. אדם בן־נון דן בזיקה שבין נוסח תימן בכתבת התורה ובין הרמב"ם. יבולם של החוקרים והחוקרות שמאמריהם מתפרסמים בכרך זה מתבססים על מגוון מקורות: כתבי יד, דפוסים, עיתונים, הקלטות של מסרנים ועוד. רוב המקורות נכתבו באותיות עבריות כמקובל בכתבת לשונות היהודים. ברם, שלושה מן המאמרים מעידים על שימוש גם באותיות לטיניות, אותיות קיריליות ואף אותיות ערביות במקורות שנכתבו בלשונות היהודים.

כתב העת מסורות יוצא לאור בתמיכתן של שתי קרנות במכון למדעי היהדות ע"ש מנדל: הקרן ע"ש פולה ודוד בן-גוריון מיסודה של משפחת פדרמן וקרן פרלוב. אנו שבים ומודים מקרב לב לקרנות הללו על תמיכתן הנמשכת, אשר בלעדיה לא היו כרכי כתב העת רואים אור. תודתנו נתונה לראש המכון למדעי היהדות ע"ש מנדל, פרופ' נח חכם, ולגב' קרי פרידמן-כהן, מזכיר המכון היוצאת, ולגב' ענת ג'אני, מזכיר המכון הנכנסת, על טיפולן המסור בהבטחת הצרכים החומריים של הפקת הכרך החדש.

רוב תודות למר דוד הרבנד, עורך הלשון השקדן והמסור, למר עינב דרימר, אשר הכין את הסדר בדיוקנות ובחריצות, ולגב' ליזה מוהר, מנהלת ההוצאה לאור של האקדמיה ללשון העברית אשר כדרכה הוציאה מתחת ידה מלאכה מתוקנת.

ירושלים, תמוז תשפ"ב

העורכים

דוד מ' בוניס

עפרה תירוש-בקר

תוכן העניינים

ה	פתח דבר
1	אדם בן-נון גלגולה של מסורת: הזיקה בין נוסח תימן בכתיבת התורה ובין הרמב"ם
29	אברההים בסל כתב יד קהיר 20: עיבוד ערבי נוצרי משולב בין תפסיר רב סעדיה גאון לתורה ובין מסורת סורית
51	משה בר-אשר קווי שמרנות בשרח שבעל פה במגרב
65	מור דניאל לדרכי הריבוי בערבית היהודית של העיתונות בתוניס (1885–1940)
89	יפה ישראלי תרגום ספר יונה לשלושה להגים של הארמית החדשה היהודית
119	שי מצא אחרון מתרגמי המקרא בחלב: תרגומי המקרא של חכם אדמון כהן
177	זאהי עבאס קווי לשון וסגנון מיוחדים בתרגום רס"ג לתורה
203	יוסף פנטון שלוש קינות היסטוריות בערבית יהודית מצפון אפריקה
273	מיכאל ריז'יק איטלקית יהודית "ספרותית" של המאה העשרים: תקן, מסורת ואהבת המוזר
289	אורה (רודריג) שורצולד לאדינו באותיות קיריליות: ייחודה של הגדת סופיה
311	מור שמש הריבוי השלם במסורת אשכנז המאוחרת
IX	תקצירים באנגלית